

BOEKBEoordelingen

Joseph Nuttin „De verstandelijke begaafdheid van de jeugd in de verschillende sociale klassen en woonplaatsen”. Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, jaargang 27, 1965, no. 7. Paleis der Academieën, Hertogsstraat 1, Brussel.

In het voorwoord van deze studie wordt ondermeer vermeld dat het onderzoek, waarover verslag wordt gedaan, tot doel heeft meer concrete gegevens te verschaffen over de verstandelijke begaafdheid van de jeugd in België, vooral met betrekking tot de sociale klassen waartoe die jeugd behoort. Voorts wordt voorspeld dat van de 10 procent meestbegaafde Belgische kinderen het grootste deel afkomstig is uit de klasse van de geschoolde en ongeschoolde arbeiders. Het onderwijsbeleid moet derhalve zijn gericht op het uitbreiden van het hoger onderwijs tot alle volksklassen. Verder pleit Nuttin voor een meer actieve en doelmatige zorg voor de meestbegaafden, ongeacht hun sociale afkomst. Zijns inziens worden niet alleen de maatschappij in haar geheel, maar ook het relatieve welzijn van minderbedeelden ten zeerste gediend door de vooruitgang van wetenschap en techniek, die onder andere afhankelijk is van de maximale ontwikkelingscondities die men voor de kleine groep der meestbegaafden weet te scheppen.

Het onderzoek gaat uit van de volgende twee vragen:

1. Bestaat er een betekenisvol verschil in de *gemiddelde* verstandelijke aanleg van de kinderen uit de verschillende volkslagen? Deze volkslagen zijn bepaald door het *niveau van onderwijs* dat de *ouders* genieten hebben en het *beroep* dat zij uitoefenen.
2. In welke mate, of in welke proporties, is het hoogste verstandelijk potentieel van ons volk — dat wil zeggen de 10 of 20 procent meestbegaafden onder de kinderen — verspreid over de verschillende klassen van de bevolking?

Ten behoeve van het onderzoek is getracht de verstandelijke aanleg van jongens en meisjes te meten vóór dat zij het lager onderwijs gaan volgen. De proefpersonen zijn daarom gekozen uit de leeftijdsgroep van 5 tot 6 jaar. Voorts is aan het samenstellen van een representatief staal van de totale populatie en aan het ontwerpen van een testbatte-rij, voor het meten van de verstandelijke aanleg, veel aandacht besteed.

Uit het onderzoek is ondermeer het volgende gebleken:

- Reeds op een leeftijd van 5 à 6 jaar bestaat er een zeker verband tussen het onderwijs- en beroepsniveau van de ouders enerzijds en de gemiddelde begaafdheid van de kinderen anderzijds.
- Hoewel de *gemiddelde* begaafdheid betekenisvol stijgt met het onderwijs- en beroepsniveau van de ouders, is de *spreiding* toch van die aard,

dat in alle beroepscategorieën kinderen te vinden zijn die zowel tot de hoogste als tot de laagste begaafdheidsgroepen behoren.

- Een *groter aantal zeer begaafde* kinderen is te vinden in de beroeps-klasse van de arbeiders dan in de hoogste beroepscategorieën.
- Het feit van de stedelijke, industriële of meer landelijke woonplaats brengt als dusdanig geen verschillen met zich op het gebied van de verstandelijke begaafdheid op de jonge leeftijd van de proefpersonen. Ook tussen de verschillende provincies werden geen betekenisvolle verschillen gevonden, evenmin als tussen jongens en meisjes.

In het besluit van zijn onderzoek merkt Nuttin nog op dat de opleiding van deze meestbegaafde kinderen uit de lagere beroepsklassen bijzondere problemen stelt. Zowel hun inschakeling in hoogstaand pré-universitair onderwijs, als het doorzetten van hun opleiding tot aan de universiteit maakt, vanwege het tekort aan familiale tradities en doelmatige stimulaties, een meer actieve aanpak van de opleiding van deze intellectuele arbeiderselite noodzakelijk.

DR. J. H. N. GRANDIA

Dr. A. J. Wilmink „Begeleiding van schoolkind en school. Proeve van geëördineerde geestelijk hygiënische zorg en pedagogische hulpverlening”. Verhandeling V uit het gemeentelijk pedotherapeutische instituut te Amsterdam. Uitgave Bijleveld te Utrecht, 1967, 303 pag., f 24,50.

De studie van Wilmink heeft een Ten Geleide meegekregen van dr. P. J. Koets, wethouder voor het Onderwijs van de gemeente Amsterdam, waarin deze stelt dat school en schoolkind begeleiding nodig hebben en dat die begeleiding alleen goed kan worden gegeven door een nauw samenwerkende, interdisciplinaire ploeg, een team. In een dergelijke groep speelt de psycholoog zijn rol, maar ook de arts, de opvoedkundige als de schoolmaatschappelijk werker. Alleen zo krijgt de schooljeugd, krijgt het individuele kind de lichamelijke, geestelijke en sociale zorg die het behoeft om tot volle ontplooiing te kunnen komen.

De studie zelf geeft bijzonder veel informatie en begint met een beschouwing over orthopedagogiek en preventie. De staf van het Gemeentelijk Pedotherapeutisch Instituut te Amsterdam, dat is opgericht als ontwikkelingscentrum voor orthopedagogische vraagstukken op bepaalde gebieden der geestelijke en emotionele afwijkendheid bij schoolkinderen, is in aanraking gekomen met de problematiek van het gewone schoolkind. Er zijn n.l. kinderen, die niet voor een vorm van buitengewoon onderwijs in aanmerking komen maar toch extra zorg nodig hebben binnen het gewone schoolverband. Deze zorg, die gegeven kan worden door de schoolarts, de schoolpsycholoog, de schoolmaatschappelijk werker en andere instanties, betekent in feite preventie: voorkomen dat het kind in een noodsituatie terecht komt en het instaat stellen zich in de schoolsituatie „onopvallend” te gedragen.

Dit onopvallend gedragen betekent een voldoen aan de eisen, die de school stelt t.a.v. leergedrag en leerbekwaamheid. Terecht stelt n.l. Wilmink dat de school primair een instituut is dat door haar brugfunctie

steeds gericht en gedifferentieerder moet voorbereiden op voortgezette scholing en maatschappij waardoor zij de overdracht van culturele waarden als haar voornaamste opdracht ziet.

Vanuit de zorg voor het „gewone” schoolkind, dat extra hulp van node kan hebben, zijn begeleidingsprojecten ontstaan. Gezien de veelheid van problemen, die zich bij deze hulpverlening kan voordoen, wordt aangeraaden om bij de opzet van begeleidingsprojecten aandacht te besteden aan een zorgvuldige programmering. In een experimentele opzet voor een begeleidingsproject zijn de volgende fasen te onderkennen:

- een opsporende fase;
- een informatieve fase;
- een adviserende fase;
- een direct hulpverlenende fase;
- een verder begeleidende fase;
- een evaluerende fase.

Dr. Wilmink doet de volgende programmasuggesties voor het kleuter- en basisonderwijs:

- begeleidingszorg in de kleuterschool voor de kleintjes, die moeilijk blijen te wennen;
- de overgang van kleuter- naar basisschool;
- de zittenblijvers in de eerste klassen;
- de „schoolonrijpen”;
- kinderen met leermoeilijkheden;
- kinderen die opvallen door hun gedrag.

Uitvoerig wordt voorts besproken de taak en de plaats van de pedagoog in het begeleidingsteam en de ontwikkeling van methoden. Ook is ondermeer aandacht besteed aan de „schoolguidance and counseling” in de U.S.A.

Het is een overzichtelijk ingedeeld en goed geschreven boek, dat veel informatie bevat. Bij de voorbereiding van een School Advies Dienst in Rotterdam hebben wij dan ook een dankbaar gebruik van deze studie kunnen maken.

DR. J. H. N. GRANDIA

DR. I. VAN DER VELDE VERLIET DE REDACTIE

Dr. I. van der Velde heeft deze zomer het besluit genomen om af te treden als lid van de redactie van Paedagogische Studiën. Voor zijn aftreden heeft hij klemmende motieven aangevoerd waaronder het feit, dat hij nu 75 jaar is en thans vrij wil zijn van allerlei beslommingen en verplichtingen. Dr. van der Velde heeft 31 jaar deel van de redactie uitgemaakt en al deze jaren heeft hij de belangen van dit tijdschrift onbaatzuchtig gediend en de lasten van het redactioneel beleid helpen dragen.

In de laatste vergadering van de redactie is deze medewerking gememoreerd. Voorts is er op gewezen, dat in deze afgelopen 30 jaar, mede door de werkzaamheden en publicistische arbeid van Dr. van der Velde, veel ten goede is veranderd. Slechts één facet zij hier genoemd. Meer dan dertig jaar geleden heeft Van der Velde reeds gewezen op de didaktische betekenis van de taalverwerving en het taalgebruik door het schoolkind en op de relatie van het gezinsmilieu en de taalbekwaamheid van het kind. Het zal hem niet geringe voldoening geven te weten, dat deze problematiek in verscheidene onderwijsexperimenten en projecten thans centraal staat. Van der Velde heeft een vruchtbaar leven gehad. Wij zijn dankbaar voor hetgeen hij voor het lerende kind en het onderwijs in het algemeen en voor dit tijdschrift in het bijzonder heeft verricht.

DE REDAKTIE